2n Festival literari
Castell de Canyelles

Relat: El bastaix de Canyelles

Autor: Xavier Lahoz

Categoria: Català

Premi del certàmen:
obra de l'escultor i artista
Francesc Barceló

Ajuntament de Canyelles

Diputació Barcelona

EL BASTAIX DE CANYELLES

Xavier Lahoz

Va deixar anar un renec en el precís moment que va donar una puntada de peu a una pedra del camí en mig de la foscor.
Els peus grans i aspres s'enfonsaven en el fang del terra ple d'aigua. La corpulència del seu cos lligava directament amb la grandària de les pedres que era capaç d'arrossegar.
En Joan Rovellats era l'home més gran del seu poble a la Múnia, el més fort i amb el que feia més basarda enfrontar-s'hi, en Joan era com una bèstia de càrrega, les mules amb les quals treballava les terres de l'amo el temien, la seva corpulència feia més ombra que alguns dels arbres que es trobava als vorals dels camps, però era també la persona més amable i servicial que hom podia conèixer. Treballador incansable era amic de fer favors i acostumava a prendre, de tant en tant, gerres de vi a la taverna amb els seus amics.
Ara, però, era negra nit havia plogut durant tot el dia i els camins eren intransitables, els peus nus s'endinsaven en la terra molla, la grava li esqueixava la pell resseca com peülles d'animal. Caminava a palpentes sota la llum de la lluna plena que il·luminava la nit com una gran perla sobre el firmament.
Un fil d'aigua regalimava pels cabells i la barba i es recollia sobre un vell gipó que el protegia mentre caminava. Després de perdre la collita per culpa d'una calamarsada que escopia pedres com a ous davant dels seus ulls, incapaç de poder fer res que no fos guarir-se per no prendre mal, va decidir amb la seva dona marxar a Canyelles.
Corria l'any mil quatre-cents cinquanta i havia sentit a dir que necessitaven mans per poder aixecar un castell pel baró de Canyelles, que hi havia treball per una bona temporada, podia fer de bastaix i transportar pedres des d'una pedrera propera fins a les obres que estaven a punt d'iniciar-se.
L'amo de la Múnia no pagaria els jornals per segar el blat que la turmenta havia malmès, ni el podria batre sobre l'era, ni ventar-lo, ni recollir el gra net en sacs que carregava sobre les espatlles amb les mules fins a les bodegues on l'emmagatzemava sota l'atenta mirada del cacic que controlava el nombre de saques que duia en Joan a cada viatge. Res d'això podria fer i no estava disposat a passar gana, la seva dona amb el corral i l'hort se'n sortiria una bona temporada i ell podria menjar i dormir amb el sou que li pagarien i, potser, estalviar alguna moneda per poder tornar a casa a l'hivern següent.
A l'alba caminava sota el castell d'Olèrdola i resseguint el riu va poder veure sobre el marge dret la baronia de Canyelles amb quatre xemeneies fumejant.
De bon matí, era l'home més alt que feia cua enfront de la taula de contractació, tots els homes havien de justificar la seva destresa en el ram de la construcció. Quan li va tocar el torn a en Joan, l'escrivent va haver d'aixecar el cap mes del compte per mirar-

lo a la cara, tot i que en Joan estava acostumat a acotar-se per parlar amb tothom. L'escrivent va sotjar els seus ulls, va mirar-li els punys com a rocs damunt la taula, va resseguir amb la mirada els braços nus, el coll, l'amplada de les espatlles.
—Com et dius? —li va dir.
—Joan Rovellats —va respondre amb veu de tro, era el primer que deia aquell dia.
—Ves a la pedrera i demana pel mestre picapedrer, ell sabrà què fer amb tu.
En Joan va saber de seguida que aquell dia menjaria calen i dormiria sota teulada, a canvi picaria pedra i transportaria allò que feia fins a l'obra en construcció.
Els dies passaven suaument, en Joan transportava pedres des de la pedrera de Viladellops, a l'altre costat del riu, fins a l'esplanada on s'estaven iniciant les obres. Primer van marcar el dibuix de la nova casa a terra amb llargues línies de calç blanca escampada amb les mans, després van iniciar la feina d'enfondir els fonaments i deixar la terra al voral per reomplir zones buides durant la construcció.
—Ara necessito aquell roc —deia el mestre picapedrer a en Joan —ara pica aquí i mira si podem separar aquesta llastra de la paret i avançarem feina de dos dies.
En Joan feia fil per randa allò que li manaven. Amb els dies es va convertir amb el millor operari de la pedrera, transportava més pedres que ningú i mai va sortir de la seva boca una queixa.
Un matí en creuar-se amb un altre bastaix en tornant va sentir:
—Si treballes tant ens fas quedar en ridícul a nosaltres, ves tranquil i no corris, i si no ho fas, no podràs dormir al vespre pel que et farem.
En Joan es va girar, però no li va poder veure la cara a aquell altre home que es tapava el cap amb un drap brut. Malgrat la seva corpulència i la seva força descomunal aquelles coses el molestaven profundament fins al punt de deixar-lo intranquil.
Els dies passaven i no va sentir a dir cap més comentari, i ell tampoc va deixar de fer la seva feina al mateix ritme que ho havia fet des del primer moment.
Dies més tard, la nit era tancada, hi havia lluna nova i no es podia veure res al campament instal·lat vora el riu. Els roncs dels homes quedaven esmorteïts per la remor del riu arrossegant l'aigua de la pluja, molts havien begut vi a la taverna fins a la matinada i no es despertarien amb facilitat. Unes passes feréstegues avançaven amb cautela, procurant de no trepitjar ni herba seca ni bardisses per no fer soroll, una òliba va fer un petit xiscle i les passes es van detenir sobtadament. Els homes dormien arrenglerats sota una barraca feta de palla, era fàcil saber qui era en Rovellats perquè era el cos més gran que havia estirat a terra. El peu dret de l'ombra se situava entre dos cossos per donar pas al peu esquerre que se situava de la mateixa forma un cos més enllà per continuar avançant.

Un cop haguera fet la feina que havia vingut a fer, saltaria per damunt els bonys ajaguts i arrencaria a córrer riu avall direcció a la Geltrú d'on havia vingut a fer aquell treball que li havien encarregat uns homes en una cantina fosca del barri vell, si calia s'amagaria a les barraques de baix-a-mar una temporada.
Quan va ser a prop del cos més gran que hi havia dins aquell forat, va treure un ganivet d'una bossa penjada de la cintura. Tancada com era la nit, la fulla encara va tenir esma de reflectir petits lluentons que l'home va atribuir a petits estels sobre el firmament. Li va fer una certa gràcia que aquella fulla brillant, lluís instants abans de quedar totalment coberta de sang.
Aquella feina ja l'havia fet altres cops i sabia perfectament com avançaven els esdeveniments. La foscor i el silenci eren punts a favor, el factor sorpresa era molt important. Després, l'acte en si mateix, no podia clavar la navalla a qualsevol lloc del cos. Havia vist víctimes de ganivetades sortir corrent darrere el seu agressor perquè no li havia infligit ferides importants els llocs crítics del cos. Ell, però, sí que coneixia aquells punts importants, el coll sota les orelles, el cor al mig del pit, el ventre on havia de retorçar el full fins a esbudellar-los, si clavava en algun d'aquells punts, la víctima no reaccionava i hi havia temps per sortir corrent i desaparèixer dins la fosca, molts cops no emetien cap xiscle ni cap remor capaç de despertar els seus veïns i l'endemà els trobaven dins un bassal de sang amb la pell de cera i els ulls tancats.
També coneixia la duresa de la carn, la força que havia de fer perquè la fulla penetres dins els músculs i talles tendrums i rebentes les parts més delicades. Havia esmolat a consciència l'arma durant tot el matí i ara seria capaç de segar la tija d'un jonc només acostant-li la fulla. Havia previst també que en Joan era un home molt fort, li havien dit que era el més fort que havien vist mai, que haguera d'aplicar un excés de força per poder aniquilar-lo, destruir tot allò que representava.
Amb totes aquelles idees al cap els peus continuaven avançant entre la filera d'homes, de tant en tant, algun es movia i es girava i el botxí aturava el seu caminar entre els bonys ajaguts fins que tornava el silenci.
Ara estava davant mateix d'en Rovellats, el cos era realment enorme, dormia amb el cap cobert per una flassada, va poder intuir la posició de com es trobava. Dormia sobre el costat esquerre amb les cames un xic encongides, no podia travessar-li el cor perquè seria una feina molt complicada, li podia clavar la navalla al coll i mentre s'enduia la mà junt el cap en un acte reflex li clavaria un parell de ganivetades més als budells, al seu flanc dret, el que tenia a la vista.
Seria una acció fàcil si ho feia amb prou destresa. Sabia que havia d'aplicar un esforç suplementari, amb decisió, tres estocades ràpides i netes, la fulla entraria dins la carn tallant tot allò que es trobés pel camí i arribaria fins al puny, fins que la seva mà restés

en contacte amb el cos adormit.
Va tancar el puny amb força al voltant de l'arma, va aixecar el braç per poder descarregar amb contundència el cop i va llençar-se amb tota la força que era capaç de descarregar sobre aquella vida que en breus segons deixaria de ser-ho.
L'estilet va recorre una corba assassina a l'aire fins a coincidir amb la víctima adormida, la punta es va trobar amb la tela de la flassada i la va empènyer sense ni tan sols segar-la. Amb l'empenta el bony ajagut a terra es va desinflar com una bota de vi de pell de cabra buida, fins i tot li va semblar sentir el vent com escapava. No va sentir la resistència de la carn contra la navalla. Va repetir l'envestida altra cop per la inèrcia que duia, però ara sense massa convenciment. Allí no hi havia cap persona, cap víctima que xiscles, cap moviment estrany, tot allò era una emboscada, el silenci colpidor el podia sentir perfectament i es va sentir en perill, ara ja no controlava els seus actes, ara podia passar qualsevol cosa i estava exposat a ser la víctima en lloc de l'agressor nocturn. Havia de sortir corrent i intentar no fer fresa per no ser descobert. Va retrocedir els seus passos cavalcant per damunt dels cossos, ara pensava que estava massa lluny de la porta i que si s'aixecaven tots alhora, el podien detenir, se li va esborronar la pell de l'esquena, fins i tot va sentir fred i basarda de la nit, anava de pressa, però trigava molt a arribar a l'entrada. Va decidir començar a córrer i el més fàcil era fer-ho per damunt de tots els homes del terra. Va sortir de la barraca corrent mentre sentia els gemecs dels homes queixant-se sense saber el que havia passat. Segons més tard la foscor el va engolir.
Uns minuts després, l'òliba es va situar sobre una branca a tocar d'una paret de pedra on jeia un home sota unes bardisses protegit i arraulit, abrigat amb una flassada que li havia aconseguit el mestre picapedrer quan el Joan li va comunicar el seu pressentiment.
—Amagat fora el campament i no diguis a ningú on ets, jo mateix faré cada vespre un manyoc de palla cobert amb una flassada per simular el teu cos—li va dir.

Amb el dit del mig lliscant sobre el *mouse* aspre va dirigir el cursor de la pantalla a l'extrem esquerre, va cercar la paraula arxiu i va prémer l'aparell amb decisió, automàticament es va desplegar un subíndex on va cercar guardar, va prémer altre cop i va conservar l'arxiu del bastaix de Canyelles a la seva carpeta corresponent.
En Magí Carreres no s'havia imaginat mai que es podria acostumar a utilitzar l'ordinador portàtil per fer els seus escrits, els seus relats, les seves novel·les. Ell que quan va encetar aquest camí literari es va comprar una ploma Montblanc convençut que era el millor per a un escriptor clàssic. A la seva edat ja no era possible adaptar-se a tots els aparells que utilitzava el jovent al seu voltant, ell era de l'època de

l'electricitat no de l'electrònica. Però deu anys més tard guardava els arxius amb un tres i no res i deixava el portàtil en marxa per si una estona més tard hi volia tornar. Va sonar una melodia de Bach que havia instal·lat al seu mòbil, va mirar la pantalla sobre la pila de papers del seu despatx, era en Josep Tarrida, el seu editor i la seva persona de confiança.

—Què vols Josep?

—Escolta Magí, tu que en saps del Castell de Canyelles que no es pugui dir?

En Magí Carreres es va quedar en silenci, amb el telèfon a l'orella, no sabia de què li parlava el seu editor i tampoc sabia res del Castell de Canyelles sobre el qual li encarregà una novel·la sobre la seva construcció.

—No sé què vols dir?

—Quan et vaig demanar una novel·la sobre Canyelles era perquè volíem organitzar una col·lecció de llibres sobre històries reals o fictícies de castells catalans. En volíem deu o quinze i amb això ja faríem. Però ahir vaig rebre una trucada amb número ocult que em va dir que millor no parlar del Castell de Canyelles. Tu en saps alguna cosa?

—Francament, no sé a què ve tot el que em dius.

—No hauràs sentit a parlar d'alguna cosa que s'amaga darrere aquesta edificació i que no se'n pugui parlar?

—Quan em vas fer l'encàrrec de la novel·la em vaig documentar a fons, vaig estar tancat a la Biblioteca de Catalunya del carrer Hospital de Barcelona tres o quatre setmanes, vaig saber on es va decidir aixecar el casalot, qui era el propietari, perquè ho volia fer, el context històric i polític, pensa que en aquella època els burgesos no es feien segones residencies, tot era control del territori i demostració de poder. Vaig revisar molta documentació, però mai vaig trobar cap referència, cap ni una, que parles de fets estranys. De vegades et trobes túnels subterranis, sales ocultes resultants d'edificar a sobre d'edificacions anteriors i que permetien deixar espais oblidats als ulls del públic, però, repeteixo, aquest no és el cas i si hi ha alguna cosa, no l'he sabut trobar.

—Aleshores perquè creus que em van fer la trucada? —va esmentar en Josep Tarrida —que pot haver-hi amagat que ens amenacen de què no en parlem?

—No ho sé, de veritat. Tampoc sé si has parlat amb algú altra del projecte i que s'hagi pogut sentir afectat.

—El més sorprenent és que per primera vegada a la meva carrera, tu ja em coneixes, no ho he comentat amb ningú. Volia utilitzar el factor sorpresa per avançar-me a la resta d'editorials del sector, fins i tot havia trobat un impressor a les Canàries per fer la impressió dels llibres ben lluny i no aixecar la llebre abans d'hora, ja saps que tothom parla amb tothom i quan treus un llibre nou tot el sector ja n'està informat.

—Doncs el sorprès ara soc jo perquè si tu no has parlat amb ningú i jo tampoc, perquè, la feina que tinc a sortir-me'n econòmicament escrivint i no estic per massa romanços, ja no faig tertúlies literàries, no vaig als bars com hi anava abans, ni tinc amics que puguin explicar res, tu també em coneixes.
—Bé, doncs, continua com si no hagués passat res, com si no haguérem parlat tu i jo, continua amb la teva feina i si, més endavant, sento a dir alguna cosa més, ja t'ho faré saber —i va penjar, el silenci es va prolongar una bona estona, el telèfon continuava prop de l'orella, escalfant-la, la mà dreta aferrant-lo.
Què estava passant? Per què li havia trucat el seu editor? Què era el que volia saber i sobretot, que volia dir tot allò que estava passant?
Havia deixat la taula de la feina amb l'ordinador en marxa per fer-se el dinar i ara havia perdut la gana. El ritme de treball que duia era bo. Havia jurat a en Tarrida que tindria acabat el primer esborrany, una novel·la no s'acaba mai li havien dit molts cops, per això no utilitzava aquest vocable per referir-se a un escrit finalitzat, en un parell de mesos més, i pensava complir el tracte sobretot perquè necessitava els calés, una qüestió tan prosaica i materialista com la necessitat de menjar que el movia a fer escrits pels altres a tant la peça, un subcontractat vaja, però que gràcies a aquesta feina podia sobreviure.
Ara volia tornar a asseure's i continuar treballant una estona més, el sol encara era massa alt per deixar perdre la tarda. Malgrat tot, la notícia de l'editor l'havia deixat intranquil, com quan t'assabentes d'una desgràcia a les notícies dels diaris digitals que no té res a veure amb tu, però restes expectant sense saber en quina direcció continuarà girant el món i si tu seràs amb ell.

La nit havia estat freda i l'alba deixava l'herba molla de rosada. Abans de posar-se a la feina, en Joan Rovellats, havia pres un tros de fogassa de blat i una gerra de vi calent, es va abrigar amb una flassada vella i va marxar cap a la pedrera.
—Avui et vull fer un encàrrec molt delicat, hauràs d'anar amb compte en fer-lo i si vols t'ajudo. Has de començar a esculpir la clau de volta del primer arc de la sala capitular del castell. En total se n'han de fer cinc, cal que a la pedrera les tallem en brut per dur-les al taller del mestre escultor on farà una imatge i hi posarà la data de construcció de l'edifici. Talla una pedra d'una bona mida i després els dos junts la marcarem perquè la puguis entallar a gust.
Aquell dia en Joan Rovellats va deixar de fer viatges, carregat amb pedres de mides molt grans, fins a l'esplanada on es construïa el casalot del baró de Canyelles i que, com era de grans dimensions ara tothom l'anomenava el Castell de Canyelles.
Entre en Joan i el mestre picapedrer van marcar una primera pedra amb la forma en

brut que havia de tenir. Era un triangle escapçat amb un excés de material en una de les cares on el mestre escultor treballaria amb cisell una imatge.
—Mestre, vós sabeu quines imatges vol esculpir el mestre escultor a cadascuna de les pedres que preparàrem?
—Me'n va parlar ahir i no el vaig entendre massa bé.
—I això?
—Em va demanar que deixéssim prou material a una de les cares de cadascuna de les claus de volta del saló principal per fer el bust dels evangelistes.
—Mestre m'heu dit que volíeu fer cinc fragments de roca per esculpir i tinc la creença de què els evangelistes n'eren quatre Sant Marc, Sant Mateu, Sant Lluc I Sant Joan. Que hi farà en el cinquè bloc?
—Aquesta és la pregunta que no li vaig arribar a fer. Si els evangelistes en son quatre que hi posarà en el cinquè Arc.
En Joan va traslladar cada setmana del mes d'abril un roc amb la forma desbastada de la clau de volta d'un arc gòtic de la sala capitular al taller del mestre escultor perquè dones forma a cadascun dels evangelistes. Quan va fer el cinquè viatge, el propi mestre escultor li va fer dur el cinquè fragment de roca a un corral allunyat de la vila, un terreny perdut dins el bosc, al voral d'una petita edificació coberta pel ramatge d'un garrofer esplèndid que cobria tota la teulada.
El bastaix va pensar que aquell seria un bon lloc per poder viure amb la seva dona i poder criar les quatre bèsties de corral que tenien i un petit hort. La barraca feta a la pedra seca s'aixecava protegida d'un bancal al seu darrere que tenia altres garrofers. Mirava a llevant i el sol il·luminava la porta i l'interior només aixecar-se per l'horitzó. Va somriure de pensar que podia existir una vida més amable si es lluitava per aconseguir-la.

—Sr. Carreres — va dir el bidell de l'escola d'arquitectes de la plaça de la catedral de Barcelona—no he trobat altres plànols de la construcció del Castell de Canyelles que els que té davant. Haurà de visitar l'Arxiu Nacional de Catalunya i potser trobarà més informació de la que li podem oferir aquí.
En lloc de plànols, aquell funcionari li havia portat dibuixos a ploma de l'edifici tal com era feia una cinquantena d'anys, quan els socis del Centre Excursionista de Catalunya voltaven fent país i dibuixaven tot allò que trobaven per catalogar-ho i poder fer un recull exhaustiu de la cultura catalana. Aquells dibuixos aportaven poca informació llevat d'alguna finestra que havien considerat rellevant i l'havien retratat a mà en un apartat del dibuix original, o alguna portalada decorada.
En Magí estava disposat a trobar l'entrellat del perquè una veu anònima havia fet una

trucada al seu editor Josep Tarrida amenaçant-lo.
La redacció de la novel·la s'endarreria i l'únic perjudicat seria ell, però no podia deixar passar l'oportunitat de fer una troballa que pugues esclarir i posar llum al perquè de la trucada.
Sense ser un expert en arquitectura ni en edificacions medievals era conegut que algunes finestres, portalades i fins i tot sostres de fusta artesanats havien desaparegut perquè algun espavilat havia posat en coneixement de marxants d'art, amb pocs escrúpols, l'existència de peces amb un cert valor històric que s'estaven deteriorant, molts cops en masies enrunades, i amb les que es podien fer negocis interessants. Aquests actes li ocasionaven una certa dualitat d'opinions, per un costat hi havia uns delinqüents que traficaven amb propietats alienes en benefici propi, per un altre, sense persones amb aquesta cobdícia no s'hagueren salvat moltes d'aquestes peces ni tampoc hagueren arribat a les mans de col·leccionistes que les cuiden com a fills.
Quatre arcs dempeus, quatre, com els quatre cavalls de l'apocalipsi, els quatre evangelistes o com els Beatles, es va posar a riure, aquests últims potser no tenien res a veure. Però i el cinquè?, que tenia l'últim arc que el fes especial, quin motiu hi havia perquè volguessin robar la clau de volta? Calia continuar esbrinant.
De cop va pensar que hi havia un altre lloc on podia trobar informació, un lloc privilegiat que acumulava documents que normalment ningú es mirava i on podia treure'n l'entrellat. L'església del poble. Els arxius d'aquests llocs guarden informacions de persones que neixen, es casen o es moren, però que acompanyen amb descripcions interessants.
El mossèn de l'església de Santa Magdalena de Canyelles el va rebre sota una arbrada a tocar de l'església. Semblava que l'esperava. Mossèn Orpí era un home petit natural d'Igualada, sorrut, la mirada fosca, sotjava més que mirava. En Magí es va sentir com un objecte digne de ser observat, resseguit i desmuntat a peces si no vigilava.
—Bon dia, mossèn —va dir amb el millor somriure que va trobar en el seu catàleg de presentacions seductores.
En mossèn Orpí li va llençar la mà quasi sense mirar-lo als ulls.
—Quin poble més maco —va insistir en Magí tot veient que no aconseguia esbotzar les defenses —no hi havia estat mai.
—Hauria de viatjar més. No creu? —li va etzibar per resposta.
El mossèn es va dirigir cap a la sagristia amb un manyoc de claus a les mans.
—Ja deu saber que no tinc cap obligació d'ensenyar-li res dels documents de l'església —va dir mentre caminava amb el cap cot a grans gambades.
—Si, si, ja ho sé —el perseguia, literalment, pel tros de passeig enjardinat —vaig

demanar el favor a l'episcopat per un estudi que estic fent sobre les esglésies a l'edat mitjana —va mentir.
—Però aquesta no ho és, aquesta església és més moderna.
—Per descomptat, però de vegades es troben referències importants a altres llocs que ajuden —anava pel pedregar i no sabia com acabaria. El va salvar una veïna que va saludar mossèn Orpí i el va atabalar una estona i no vam reprendre la conversa.
Un cop dins i amb una taula repleta de papers, en Carreres es va poder posar a treballar mentre el rector l'observava des de l'altre extrem de l'habitació. De tant en tant deixava anar una frase que devia ser recollida a temps.
—Si em diu el que busca el podré orientar —deia.
—Res en particular, cerco referències, comentaris, no sé, alguna cosa que pugui aprofitar.
—Doncs si que anem bé —deixava anar amb una veu com una llima i continuava assegut al seu racó.
Després d'un parell d'hores i una vintena de preguntes més en Magí Carreres va trobar en una fe de baptisme de mil vuit-cents quaranta, una errata que li va cridar l'atenció. Al final del document on posava l'any del senyor 1840 la paraula senyor estava ratllada al damunt, com volent-la esborrar. La va deixar a un costat i va buscar més documents de la mateixa època. En un altre document de mesos abans va trobar la mateixa senyal, en el lloc on posava la data, la paraula senyor restava mig esborrada. També la va apartar a una pila. Quan n'havia trobat un parell més.
—Vostè sap perquè aquestes fes de baptisme porten aquesta paraula ratllada?
Mossèn Orpí es va aixecar d'una llambregada i es va dirigir a la pila de documents segregats. Els va revisar un a un, va comprovar la data i va dir.
—És això el que havia vingut a buscar?
—No, de cap de les maneres —va mentir de nou en Magí —m'ho he trobat de casualitat.
—Això va passar fa molts anys.
—Si és clar, ja ho veig, va passar al mil vuit-cents quaranta. Però que va succeir del cert?
—És una qüestió que només interessa a l'església.
—Potser si, però quina és la qüestió, perquè interessa tant a l'església? —ara en Magí havia perdut les bones formes i si aquell capellà no responia aviat era capaç d'escanyar-lo.
Mossèn Orpí va baixar els ulls i els va fitxar sobre els documents marcats sobre la taula.
—Els hauria d'haver cremat. No sé per què són aquí i perquè no ho vaig fer.

—Em pot dir d'una vegada que va passar amb aquest document? Per què s'anul·lava la paraula senyor de les dates? —mentre ho deia va deixar anar una manotada sobre la taula
—Aquesta parròquia va estar maleïda durant molts anys —va deixar anar com en una mena de murmuri entre la boira.
—Que vol dir maleïda? Que va passar?
—Això no ho sabem del cert, però al segle dinou es va fer una mena d'exorcisme a la capella per fer fora el dimoni.

Les claus de volta que desbastava en Joan Rovellats sortien regularment de la pedrera a cel obert i les portava al taller del mestre escultor on restaven emmagatzemades junt amb les anteriors i on podia comprovar que el mestre esculpia lentament busts d'homes en una cara. Amb els dies es podia comprovar com anaven creixent el cap i les orelles i més tard el nas i els ulls i com es rebaixava el coll. A algun d'ells li feia créixer la barba plena de rínxols, d'altres tenien el cap absolutament calb. Els quatre evangelistes creixien a mesura que passaven els dies, però i la cinquena roca? Que se n'havia fet del cinquè tros que en Joan li va portar al mestre escultor lluny de la construcció a una cabana dins el bosc?
La construcció del castell creixia cada dia. Les bastides que es construïren per enlairar les parets cada cop eren més alts. Es va construir una torre i es va emmurallar deixant un pati interior, de mica en mica es van anar apilant teules per poder acabar la teulada abans que arribes l'hivern, malgrat que tota la sala capitular encara estava per acabar, restava finalitzar l'últim arc i construir la volta i al damunt la coberta. Tot restava Pendent de l'última pedra, la clau de volta que tenia el mestre escultor a la cabana del bosc i que no gosava acabar.
Un matí de tardor, fred, esquívol, el Joan Rovellats va arribar a la pedrera disposada a transportar tantes pedres com pogués carregar fins a la construcció que ara es veia d'una hora lluny.
—Hauries d'anar a veure al mestre escultor al castell, ha de fer-te un encàrrec —va dir-li.
Quan va ser davant seu.
—Ves a buscar el roc que vas portar a la cabana del bosc i portal cap aquí. Està embalat, no li has de treure l'embolcall fins que jo t'ho digui.
En Joan va tornar al cap de poques hores carregat amb un roc enorme a les espatlles, com sempre feia. Aquest cop el pes era menor perquè la peça estava esculpida i li havien tret material i pes, però no podia veure la forma que el mestre li havia donat. Quan va ser al castell va dipositar la càrrega a la sala capitular, just sota de l'arc que

faltava rematar. El mestre escultor l'havia escollit a ell per posar l'últim bloc al seu lloc i així poder donar per finalitzat el darrer arc de la sala.
Donant una ullada a la resta d'arcs s'hi va fixar que les cares dels quatre evangelistes estaven col·locades en la mateixa direcció, totes miraven a llevant. Quan el sol entres de bon matí pels finestrals, la llum il·luminaria les seves cares blanques d'alabastre.
En Joan va dipositar l'última peça a terra orientada en la mateixa direcció que la resta de cares. Quan el mestre escultor la va veure li va fer girar.
—Aquesta la muntaràs del revés.
—Jo pensava que totes les claus de volta es col·locaven en la mateixa direcció.
—Totes si, però aquesta no. Aquesta la giraràs i la posaràs com jo et digui.
—Vostè no creu, mestre, que si la col·loquem girada, no es podrà apreciar la bondat del treball realitzat a causa de la proximitat de la paret que té just al davant?
—Tu fes el que jo et digui — va respondre el mestre amb un somriure dibuixat als llavis.
En Joan va fer pujar la pedra lligada a unes politges fins al cap d'amunt de la bastida, embolicada com estava. Un cop dalt, el mestre li va treure els draps que la cobrien i mig a les fosques li va fer carregar a en Rovellats que la va col·locar al seu lloc amb el motiu escultòric girat del revés. Ara l'arc ja estava falcat i ja es podia continuar la construcció al damunt perquè l'arcada faria tota la feina de suport.
Mentre acabava d'ajustar la peça i col·locar una mica d'argamassa per fer les juntes no va poder comprovar el dibuix esculpit, però va finalitzar la feina i va marxar a descansar.

En Josep Carreres va anar a veure el seu amic Josep Tarrida per comunicar-li els avenços obtinguts. Va haver de travessar el jardí d'una casa modernista de l'avinguda del Tibidabo, una escala de quatre graons el va dur a la porta principal. Una porta de fusta amb vidres emplomats el va situar en una gran biblioteca on va poder repassar els lloms d'alguns dels milers de llibres que hi havia, el terra de fusta i el sostre amb artesanats antiquíssims li permetien respirar en pau, en una porta lateral estaven instal·lats uns empleats de l'editorial en taules amplíssimes amb un ordinador de pantalla enorme cadascun, xiuxiuejaven entre ells mentre degustaven una tassa de cafè fumejant.
Era ven curiós, el seu amic era propietari d'una editorial que devia tenir com a propòsit la divulgació literària i fomentar la lectura, fabricant llibres de paper, un dels productes més antics de la humanitat i per aconseguir aquest propòsit es valien de les últimes tecnologies del mercat, fins i tot ja ni calia construir les pàgines una a una amb lletres de plom com ho havia vist fer de petit en alguna impremta del seu barri, en

l'actualitat s'enviava, el llibre sencer, des de l'ordinador a la màquina i es podia imprimir tot seguit a centenars de kilòmetres de distància sense cap problema. Malgrat tot hi havia coses que encara no les entenia del tot.
—T'agrada el que veus? —va sentir a dir a la veu greu i vellutada d'en Josep Tarrida que entrava per una de les portes de la biblioteca.
—Em fascinen els llibres, ja ho saps, però aquest lloc desprèn tal caliu que seria capaç de quedar-m'hi a viure sense cap problema.
—Sí, ja ho sé. Malgrat tot per a nosaltres no deixa de ser un lloc de treball encara que no t'ho creguis, un magnífic lloc de treball.
En Magí Carreres continuava resseguint els lloms dels llibres sobre les lleixes i darrere els vidres de cadascuna de les llibreries instal·lades una al costat de l'altre, mentre parlava.
—He vingut a parlar-te del Castell de Canyelles.
—Hi ha si?, hi ha alguna cosa nova que calgui saber?
—He trobat plànols i dibuixos de totes les èpoques, m'he documentat. He visitat l'escola d'arquitectes i l'Arxiu nacional de Catalunya i saps on he trobat més informació?
—No m'ho imagino.
—A l'església de Santa Magdalena de Canyelles, als arxius parroquials consta un petit detall, de tan esquifit que és ha passat desapercebut a tothom que els ha revisat o, ara que ho penso, potser no ho ha trobat ningú perquè ningú els ha revisat mai com jo ho he fet.
—No fotis, aquella petita esglesiola adossada al castell, es on has trobat els documents?
—Si senyor, amb un capellà diminut i sorrut que li he anat traient la informació a còpia de posar-li els dits fins a la gola —va respondre en Carreres eufòric i victoriós.
—Això m'ho has d'explicar.
En Magí Carreres va relatar al seu amic la trobada amb el mossèn i com va detectar les paraules esborrades o ratllades de les fes de baptisme. Com va ser capaç de treure-li al capellà que l'església estava endimoniada i l'època en què van fer un exorcisme per rescabalar tota l'espiritualitat de l'edifici.
—Que interessant —va respondre en Tarrida —els homes d'església són ben curiosos. Estaven tan convençuts de la presència del dimoni en aquell lloc que es negaven a si mateixos la capacitat d'escriure el seu nom en un paper dins la sagristia en un document de baptisme.
—Exactament, ho van fer una temporada, per això hi ha unes quantes que encara ho tenen i després van deixar de fer-ho i ningú se'n va poder assabentar. El cas es que

hauríem de saber perquè sospitaven que el dimoni estava a l'església.
—Potser hauríem de parlar amb l'episcopat per informar-nos.
En Josep Carreres es va dirigir al carrer del Bisbe de Barcelona al costat de la catedral, allí el va rebre mossèn Baulenas prevere del bisbat de Barcelona adherit a l'episcopat de Tarragona que dirigeix totes les esglésies i catedrals de Catalunya, València i Andorra.
En preguntar per l'església de Santa Magdalena de Canyelles, va perdre la cara d'amabilitat que duia d'ençà que l'havia rebut i li va encaixar la mà amb cortesia.
—Es pot saber perquè està interessat en aquella infame època en què vam haver de fer, fins i tot, un exorcisme?
—Estic escrivint un llibre sobre el Castell de Canyelles i hi ha un fet digne de ser investigat.
—No hi ha res per investigar. L'església del Castell es va veure ocupada per esperits malèfics i vam anar a rescatar-la —en Carreres se'l mirava des de lluny intentant entendre tot el que volien dir les seves paraules, fins i tot quasi li agafa un atac de riure en el moment que li va passar pel cap que l'Església, amb majúscules, la de Roma, es posa en marxa en el precís moment en què li toquen les propietats, sigui qui sigui l'ocupant, encara que ho faci el mateix dimoni, qualsevol estadant cal fer-lo fora.
Malgrat tot, mossèn Baulenas s'ho prenia de debò i explicava els fets segons la seva visió, naturalment esbiaixada, com si parles d'un arxipèlag de petites illes sense pensar que, sota l'aigua, s'uneixen al continent com un tot, com una unitat que cal analitzar conjuntament.
—Em pot dir el motiu pel qual el dimoni es va instal·lar a Canyelles? —en Magí va pensar que era perquè no li agradava la platja.
—L'Església va prendre la determinació que creia convenient, no li puc dir res més.
Educadament, el va acompanyar a la porta i el va acomiadar.

Des d'aquell dia a en Joan Rovellats no li va ser permès d'entrar a la construcció del Castell. Podia dur pedres des de la pedrera fins a l'esplanada on treballaven la resta d'obrers, però no podia accedir a la sala capitular de l'edifici.
Les obres continuaven a bon ritme, les teules apilades al costat de la construcció van començar a enfilar-se pels bastides fins a arribar a la teulada on eren col·locades amb molta cura.
De mica en mica el formigueig de gent anant i venint va començar a desaparèixer i només van quedar artesans per rematar l'obra. A en Rovellats, que no veia el dia per tornar a casa i poder abraçar a la seva dona, començava a fer-se-li llarga l'estada.
L'hivern havia passat suau, malgrat que en aquella zona de tant en tant es deixa caure

una petita nevada o durant unes setmanes a l'any les matinades són gebradores.
Un bon dia va poder comprovar que uns obrers col·locaven domassos a la nova finca i cap al migdia van rebre la visita del baró de Canyelles, va comprovar l'estat de les obres i va recórrer totes les estances. Al final de la visita van poder fer un refrigeri a la sala capitular on, deien, havien preparat taules repletes de menjar i begudes.
Aquell dia era un dia especial, la visita del baró servia per donar el consentiment a la finalització de les obres, un cop acabat el refrigeri marxaria cap a la
seva residència habitual i la resta d'operaris netejaria l'edifici, col·locaria els mobles nous amagats als magatzems, tancaria els finestrals i deixaria les claus als masovers que custodiarien per sempre mes el casalot.
El baró va entrar a la sala, els operaris restaven expectants per saber si acceptaria l'obra o havien de quedar-se algunes setmanes més per fer possibles modificacions. També esperaven que mentre menjaven els burgesos ells rebrien una ració doble de menjar i alguna peça de caça.
De sobte se senten crits provinents de la sala, el senyor bisbe surt esperitat aixecant els braços, el baró podia acceptar la construcció, però semblava que no tindria la benedicció eclesiàstica que tant necessitava per la seva relació amb l'Església, els soldats que acompanyaven el seguici es van moure i van esperar ordres dels seus respectius amos.
—Detingueu al mestre escultor!—cridava el baró
—A mi la guàrdia!—cridava el Sr. Bisbe entrebancant-se amb la sotana vermella que arrossegava per terra.
En Rovellats va poder veure el mestre escultor intentant fugir per la part del darrere de l'edifici, però els guàrdies van poder apressar-lo sense massa problemes.
Tothom cridava, els guàrdies anaven d'aquí cap allà, el Sr. Bisbe va pujar al seu carruatge i va donar l'ordre de marxar a correcuita del poble.
El baró de Canyelles demanava si us plau al Sr. Bisbe que beneís l'edifici des de l'era de l'entrada. Després en veure'l marxar sense concedir-li cap prebenda es va girar renegant, amb paraules tan brutes que molts dels que l'escoltaven les havien escoltat mai i que no oblidarien.
L'endemà el cos del mestre escultor penjava pel coll d'un garrofer altíssim que hi havia al mig del poble. Els mateixos guàrdies l'havien ajusticiat per ordre del baró. Els obrers van anar desfilant per la taula de contractació per rebre les últimes monedes que els hi devien. El Castell de Canyelles no va ser beneït pel Bisbe i el baró va trigar mesos a tornar, no era capaç de dormir en un lloc habitat per esperits malignes, el mestre escultor els havia deshonrat.

En Magí Carreres es va acostar a la taula del seu editor en Josep Tarrida. El despatx no desmereixia la biblioteca del xalet modernista de l'avinguda del Tibidabo. Terra de fusta, grans finestrals que abocaven la mirada al jardí amb vidres emplomats a mitjana alçada, rajos de llum tornassolada que travessaven els vidres de colors, fins i tot la veu sonava greu i neta, sense ressonàncies molestes malgrat la mida desmesurada de l'estança.

—Bé, on som ara? —va dir en Tarrida anant per feina.

—Doncs no ho sé —va respondre en Magí —ningú ens vol dir que treu a cap la trucada anònima.

—Potser paga la pena que ho deixem córrer i fem el llibre amb la informació de què disposem.

—Això ho podem fer en qualsevol moment i malgrat el retard que he ocasionat al projecte amb les meves investigacions, em comprometo a no dormir si cal per avançar i poder-te entregar l'esborrany a la data prevista.

—No es tracta només del llibre, es tracta de què estem ficats en un carrer sense sortida, un cul-de-sac que no ens deixa veure que hi ha més enllà. Estem bloquejats.

—Una cosa —de cop en Magí es va posar dempeus —cada cop que entro en aquest despatx, m’adono del fantàstic que és i el ben organitzat que està tot i mentre parlàvem he pensat. Els teus informàtics no serien capaços d'esbrinar la procedència de la trucada anònima? Aquesta gent fa coses molt estranyes amb les seves màquines.

—No hi havia pensat i tampoc sé si cap persona de la meva oficina és capaç de fer-ho. Van reunir-se amb el cap de disseny i van preguntar-li qui podia ser la persona adequada per fer aquella feina.

—Si hi ha una persona al despatx amb coneixements suficients per esbrinar aquest número de telèfon, aquest és l'Andreu Codina. No només sap fer molt bé la seva feina sinó que és d'aquells tipus *freekis* que quan surten de la feina es passen la resta de la jornada navegant per internet trobant coses absolutament insòlites. Algú em va dir un dia que, fins i tot, ha visitat la part més profunda de la xarxa, aquell lloc on no hi entra ningú.

—Doncs digues-li que vingui.

L'entrevista amb l'Andreu Codina va ser d'allò més aclaridora, sabia com moure's per la xarxa, com entrar a les empreses desbloquejant la seva seguretat, les empreses estatals amb nivells de màxima seguretat no tenien problemes per ell, també els va confessar que havia pogut deslliurar-se d'alguns problemes amb la hisenda publica entrant dins el seu sistema i anul·lant sancions i d'altres càrregues que pesaven sobre d'ell.

De seguida va posar fil a l'agulla i l'endemà mateix els va fer cridar.
—Tots els aparells informàtics deixen rastre, tots —va dir amb vehemència — precisament la gràcia és poder avançar deixant molles de pa per poder retrocedir en un moment determinat.
Se'l miràvem atònits.
—La trucada que vas rebre —va mirar a en Tarrida —no va deixar rastre al teu telèfon —el va mirar a la cara, es va aturar i va continuar —bé, no és ben bé veritat, perquè si busquéssim també hi hauria un rastre, però és més senzill anar als ordinadors de *Telefónica* i cercar dia i hora de la trucada i fins i tot podríem sentir-la de nou si voleu.
—Continua —apressava en Tarrida
—El telèfon que et va fer la trucada és del bisbat de Barcelona, ho he comprovat. Disposen d'una aplicació per fer la trucada anònima.
Ara sí que en Magí volia escoltar la trucada, n'estava segur que reconeixeria la veu de l'altra costat del fil.
Amb uns segons l'Andreu Codina va col·locar un petit quadre negre sobre la pantalla del seu ordinador i en activar el triangle del seu costat esquerre es va poder sentir la veu nítida de mossèn Baulenas donant instruccions per no continuar la investigació.
—Aquests capellans continuen pensant que el món seu i que poden fer i desfer a la seva conveniència sense cap mena de control. Els tenim encerclats i cauran un dia o altre, es qüestió de temps —l'Andreu Codina es va estirar a la seva cadira ergonòmica amb les mans sota el clatell i la cara curulla de satisfacció.
—Heu vist la tele? —va dir una veu des de l'altra sala —no estàveu buscant informació sobre el Castell de Canyelles?
Tots tres es van girar a l'uníson.
—S'està cremant, ho estan dient a les notícies.
Tota la gent de l'oficina es va abraonar davant el televisor, en veien imatges en directe de les flames que sortien de la nau central de l'edifici. El periodista comentava que el foc havia començat cap a les tres de la tarda del dia d'avui i que, de moment, estava concentrat a la sala capitular del complex que formaven el Castell de Canyelles i l'església de Santa Magdalena adossada al primer edifici. Els bombers ho tenien controlat. Al lloc dels fets s'havien desplaçat sis unitats contra incendis. No es podia permetre que una peça tan important del patrimoni català es perdés per un foc descontrolat.
—Haig de marxar —va dir en Magí de cop.
—Ara? On vas?
—A Canyelles —va deixar anar.

Durant el viatge per l'autopista AP-7 recordava les fotografies dels artesanats dels sostres. Amb tanta fusta vella era fàcil que passes una cosa així, va pensar. Recordava els dibuixos les diferents peces de cadascun dels requadres, s'ho havia mirat a consciència.

Aquestes coses no li havien interessat massa, però últimament començava a dedicar-hi atenció, entenia el treball que hi havia en cada tros de fusta, a cada rajola hidràulica, a cada unitat decorativa feta a mà. El relaxava pensar que als temps actuals ja no es treballava així, aquestes coses havien passat a ser objectes d'art i com a tals estaven valorats.

Va tornar a recordar les imatges dels sostres i les portes de cada estança, de les habitacions, de la sala capitular, el sostre, sobretot aquell sostre magnífic, tenia la imatge al cap perfectament situada, aquell artesanat de punta a punta ocupant tota la superfície del sostre, de sobte va deixar anar un Hostia que va ressonar dins el cotxe. Va recordar que l'artesanat de fusta que havia vist a les fotografies ocultava l'extrem superior dels arcs. Naturalment, els arcs suportaven el sostre i es podien permetre de deixar la clau de volta a la vista, però en afegir-hi un sostre de fusta relativament gruixuda l'extrem dels arcs va quedar incorporat dins la fusta i no es podia veure. Si el secret eren els arcs, havien estat ocults centenars d'anys.

En arribar a Canyelles els bombers estaven refrescant les restes d'un foc apagat, hi havia poca gent i en dirigir-se cap al lloc dels fets es va creuar amb mossèn Baulenas que esperava nerviós no sabia el que.

—Espera algú mossèn? —va dir-li

—Que fa vostè aquí.

—Quan he sentit que s'havia calat foc no he pogut esperar a saber que havia passat i he fet cap a Canyelles.

—Doncs ja pot marxar, no queda ningú.

—Si tothom es fora, podem visitar la sala capitular i veure com ha quedat.

—Vol fer el favor de marxar.

—Acompanyi'm, no sigui així, podem visitar-ho junts.

En mossèn Baulenas es va regirar de cop i agafant a en Magí Carreres d'una mànigа va intentar arrossegar-lo en direcció al seu cotxe de nou i per on havia arribat.

—Marxi, li torno a dir.

En Magí se'l va treure de sobre d'una rebregada i va enfilar cap al Castell a correcuita, el mossèn intentava seguir-lo mentre cridava com un posseït.

—Faci el favor de tornar, no pot entrar dins l'àrea del foc, el faré arrestar.

Allò va ser la gota que desbordà el got.

—Que vostè farà el què? —li va etzibar en Magí que s'havia aturat en sec.

—Faré que el detinguin —va respondre el mossèn mentre en tornava a subjectar de la jaqueta.
D'una estrebada en Magí se'l va treure de sobre i va reprendre el camí del casalot. El fum feia el recorregut asfixiant, va haver de saltar per damunt de finestres caigudes i bigues en mal estat, una part del sostre de fusta era a terra, la pedra havia quedat al descobert, va poder veure un parell de busts dels quatre evangelistes i en girar la cara per poder veure l'últim arc va poder comprovar que la pedra era ven neta i llisa.
L'última clau de volta de la sala capitular no tenia cap element escultòric cisellat al seu damunt, era completament neta i polida. No podia ser que allò que estava buscant no existís i aleshores va voler comprovar que no estiguis muntada al revés, que el mestre escultor no haguera volgut enganyar a tots amagant el veritable fet de la construcció posar les figures de la peça de cara la paret que tot just la tenia a un parell de pams.
Es va situar sota l'arc, començava a fer-se fosc i l'altra cara estava amagada i potser costaria veure de què es tractava. Va treure el telèfon mòbil de la butxaca, va acostar-se a la paret i repenjant les espatlles contra ella va poder veure, per fi, un conjunt escultòric que va retratar amb el flaix, apropant la imatge amb el zoom i tot seguit es va dedicar a veure de què es tractava.
El motiu era com els representats en els capitells romànics dels claustres. Eren dues figures que representaven un bisbe amb el seu barret i un burges que podia ser el baró amb les mitges baixades fins als turmells amb un acte que podríem dir de sodomia, el bisbe s'ajupia sobre una taula i el burges era al seu darrere.
Una riallada va ressonar per tot el castell buit. En Magí no s'ho podia creure, l'Església havia estat segles intentant amagar una escultura que havia fet un fanàtic cinc-cents anys enrere. Va sortir de les runes amb el mòbil a la mà i el primer que va trobar va ser el mossèn Baulenas que li va demanar per últim cop les fotografies.
—No es preocupi que les podrà veure amb tranquil·litat quan surti publicat el meu llibre.
—No sortirà mai aquest llibre seu —va reblar.
—Doncs aleshores s'ho trobarà als diaris que no sé que és pitjor. Bona nit, mossèn.

Ajuntament de Canyelles